

Говор високог представника и специјалног представника ЕУ Валентина Инцка на Факултету исламских наука

Промовисање дијалога и међусобног поштовања међу заједницама

Даме и господо,

Веома ми је драго да ми се указала прилика да посјетим Факултет исламских наука и обратим се студентима и особљу факултета. Ја сам недавно одржао корисне и инспиративне састанке са члановима католичког и православног теолошког факултета, а такође сам у скорије вријеме разговарао и са представницима других вјерских заједница. Надам се да ће на исти начин и наша данашња дискусија допринијети трајном и продуктивном дијалогу.

Дозволите да почнем са једном основном, али суштинском опсервацијом у погледу вјерских увјерења и вјерске праксе: што помније истражујемо било коју дату теолошку традицију, то више препознајемо комплексне обрасце увјерења и праксе. Такође је истина да се ови обрасци међусобно сијеку на креативне и конструктивне начине.

Међутим, ово није најбоље схваћено у Босни и Херцеговини, гдје се вјерска припадност једноставно користи рутински као прост и директан показатељ друштвених и политичких прилика.

Међутим, религијски импулс је неизмјерно комплекснији – и неизмјерно важнији – од тога, као што ће се, вјерујем, свако овдје сложити.

Будући да је ово један тако важан, а тако често несхваћен елемент у друштву, начин на који се религија перципира у Босни и Херцеговини треба сагледати детаљније. То питање се сврсисходно може подијелити на три подручја:

- Прво, конфесионалне линије раздвајања у друштву;
- Друго, интерконфесионални односи и односи између организованих религија и државе, и
- Треће, темељне поруке вјере које могу имати позитиван ефекат.

Конфесионалне линије раздвајања

Погледајмо конфесионалне линије раздвајања.

Рахметли Алија Изетбеговић је примијетио да у Босни и Херцеговини “свако мора бити нешто”. Ово се обично схвата на начин да свако мора бити или Хрват или Србин или Бошњак, или католик, или православцац или муслиман.

Међутим, ово је врло минималистичка интерпретација онога што “бити нешто” значи.

Прво, Босна и Херцеговина, као и свака друга земља у модерној Европи, има значајан број грађана који не исповиједају никакву религију. Поред тога, велики број становника спада у категорију “Остали”, што значи да не прихватају формалну припадност нити једном од три основна конститутивна народа.

А што је још важније, у свакој од етно-религијских категорија постоји море разноликости.

Мислим да није тајна да сам ја католик. Али рећи ћу вам да се не може тек тако претпоставити да сваки аустријски политичар,

који је случајно католик, говори у моје име само зато што на питање које смо вјере одговарамо исто.

Стално сам свјестан како мора да је иритантно за грађане Босне и Херцеговине – из које год групе да долазе – да се претпоставља да су политичари из исте те групе аутоматски њихови портпароли. Сви смо ми сложена биће и нема једног фактора коме се може или треба допустити да нас дефинишекао појединце.

Односи између конфесија и њихов однос са државом

Допустите да сада пређем на другу ставку – односи између конфесија и одговарајући однос између организованих религија и државе. Тренутна ситуација у Босни и Херцеговини очито је директна посљедица скорашње историје.

Током рата, вјерски званичници често су се гурали у улоге портпаролаи организатора заједница. У ратним условима, рад вјерских вођа укључивао је и бригу о непосредним материјалним потребама заједнице, а често је подразумијевао и то да су морали говорити у име људи чији се глас без њих не би чуо.

У послеријатном периоду једна школа заступа мишљење да вјерски званичници треба да се врате својој правој сфери – а да политику оставе политичарима.

Друга школа сматра да су морални недостаци политичке елите тако очити да су вјерске вође морално обавезни да преузму активну улогу и покушају да, у оквиру своје сфере, позитивно утичу и ублаже негативне посљедице политичког неуспјеха.

Но, ја сматрам да сваки грађанин треба да учествује у ублажавању посљедица политичког неуспјеха посљедњих двадесет година.

А то укључује и вјернике, било да је ријеч о вјерским вођама

или, једноставно, члановима вјерских заједница.

То укључује и људе без вјерских увјерења – људи из свих области живота, из свих професија, из сваке класе, сваког образовног профила.

Ако постоји посебна, уже дефинисана улога за вјерске вође у јавном животу, мени се чини да би то сигурно била улога јачања дијалога и међусобног поштовања међу заједницама.

У тој области Међурелигијско вијеће, на примјер, може играти важну улогу.

Примат љубави

Међутим, увјерен сам да вјерници могу имати далеко дубљу и утицајнију улогу у јавном животу, а то ме доводи до моје треће тезе – порука вјере које су у основи сваке религије.

Потпуно сам свјестан да говорим пред групом учењака који своје интелектуалне напоре усмјеравају на боље разумијевање комплексности и богатства исламске мисли. Мора да је болно гледати како се на то насљедство у медијима, и у оквиру других јавних форума, алудира на непотпун и неспретно неприродан начин.

Велики број ствари које се приписују исламу не би му се требале приписивати.

Могу се идентификовати са овом тврдњом јер сам католик и много тога што се приписује католицизму му се такође не би требало приписивати.

Овакво кориштење основних постулата вјере, у скраћеној форми, у јавном и политичком дискурсу је нетачно и није корисно, али то није све. Накарадно приказивање вјерских увјерења које се често доживљава као оно што значи истинска вјера редовно замагљује увид и инспирацију коју истинска вјера може да унесеу јавни живот.

Увјерен сам да никога овдје не треба подсјећати да је у темеље сваке од вјерских традиција које су пустиле своје коријење у Босни и Херцеговини уграђен принцип који каже да љубав има примат.

Неки кажу да је Босни и Херцеговини потребно мање вјере. Ипак, не може се рећи да јој треба мање љубави.

Већ смо дубоко загазили у предизборну кампању за октобарске изборе и већ чујемо познате мантре етничког шовинизма и искључивости. Замислите како би ови избори били другачији када би људи од вјере активно одбацили друштвене и политичке етикете које им други приписују због властитих недостатака. Замислите како би револуционарни били ови избори ако би људи од вјере изашли у сферу јавног живота пропагирајући, увјерљиво и без икаквог срама, примат љубави и искреног поштовања другог.

Ово је перспектива о којој ће ми бити задовољство данас разговарати с вама.

Хвала.